

Сергій Литвин,

доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри психології та гуманітарних дисциплін,
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
вул. Лаврська, 9, Київ, 01015, Україна
e-mail: serlytvyn@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0010-2675>

ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ БІБЛІОТЕК: БАЛАНС МІЖ ЗАКОНОДАВЧИМИ ВИМОГАМИ ТА ПОТРЕБАМИ КОРИСТУВАЧІВ

У статті розглядається роль стандартизації як дієвого інструменту нормативно-правового регулювання бібліотечної діяльності. Особлива увага приділяється застосуванню ДСТУ України, зокрема у складанні бібліографічного опису, з точки зору обслуговування користувачів, а також використанню міжнародних стандартів. Розкрито мету і значення стандартів бібліотечної діяльності для забезпечення ефективності роботи бібліотек. Підкреслено важливість завдань бібліотек щодо популяризації ідей відкритого доступу, а також розвитку інформаційної діяльності. *Методи наукового дослідження* – аналіз нормативно-правових документів, порівняльний та систематичний аналіз, а також описовий метод та узагальнення практичного значення стандартів для діяльності сучасних бібліотек. Комплекс методів дасть змогу дослідити тему стандартизації в бібліотечній діяльності, проаналізувати її вплив на роботу бібліотек та з'ясувати її значення для розвитку інформаційного суспільства. *Наукова новизна*. Наголошено на необхідності пошуку балансу між законодавчими вимогами і потребами користувачів. Це означає, що бібліотеки мають не лише дотримуватися нормативних актів, а й активно реагувати на запити й очікування своєї аудиторії, щоб залишатися актуальними та корисними для суспільства. *Висновки*. Мета стандартів у бібліотечній діяльності полягає в тому, щоб забезпечити якість, ефективність та уніфікацію бібліотечних процесів і послуг. Стандарти забезпечують якість бібліотечних послуг, що гарантують своєю чергою їх високий рівень для всіх користувачів, уніфікацію процесів. Зокрема, стандартизація бібліографічного опису, каталогізації та класифікації документів забезпечує єдність у представ-

© С. Литвин, 2024

ленні інформації, що значно полегшує пошук та використання інформаційних ресурсів як для бібліотекарів, так і для користувачів. Стандарти оптимізують бібліотечні процеси, що дає бібліотекам змогу ефективніше використовувати ресурси та надавати якісніші послуги, вони також сприяють впровадженню сучасних інформаційних технологій та автоматизації бібліотечної діяльності. Одна з важливих рис стандартів – вони є гарантом доступності інформаційних ресурсів для всіх користувачів. Відповідно, використання міжнародних стандартів сприяє інтеграції українських бібліотек у світовий інформаційний простір. Своєю чергою, це забезпечує можливість обміну інформацією та ресурсами з бібліотеками інших країн. Отже, стандартизація є важливим інструментом для розвитку бібліотечної галузі, підвищення якості послуг та забезпечення доступу до інформації.

Ключові слова: законодавча база, стандарт, бібліотечна діяльність, інформаційне суспільство, сучасна бібліотека, обслуговування користувачів, цифрові технології у бібліотечній справі.

Постановка проблеми зумовлена потребою інформаційного суспільства та своєчасним реагуванням бібліотек на виклики цифрового середовища. Нормативно-правове забезпечення діяльності бібліотек в Україні є складним та багатограним, охоплюючи широкий спектр законодавчих актів, що потребує детального аналізу. Стандартам відведено важливу роль у регулюванні діяльності бібліотек в інформаційному суспільстві, сприяючи їхній адаптації до сучасних умов та забезпеченню якісного обслуговування користувачів. Отже, ця проблема актуальна, тому потребує наукового дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нещодавно Державне агентство України з питань мистецтв та мистецької освіти (Держмистецтв) оприлюднило до обговорення Професійний стандарт «Бібліотекар». Національним агентством кваліфікацій (НАК) відомості про стандарт були внесені до Реєстру кваліфікацій [14]. Пропонований професійний стандарт «Бібліотекар» містить сучасні вимоги до роботи бібліотекарів, відтак стосується професії, визначеної Національним класифікатором України ДК 003:2010 «Класифікатор професій» як 2432.2 «Бібліотекар» та віднесеної до професіоналів, що передбачає високий рівень знань у галузі гуманітарних наук [14].

У контексті обслуговування користувачів зазначимо ключові аспекти. Зокрема, основні напрями діяльності бібліотекаря полягають у організації та здійсненні бібліотечного обслуговування (Д1), що передбачає знання законодавства України щодо бібліотечних послуг, захисту персональних даних та прав споживачів (Д1.31); володіння технологіями реєстрації та обліку користувачів (Д1.32), а також знання різних форм обслуговування (абонемент, читальний зал, тощо) (Д1.33); розуміння основ психології спілкування, педагогіки та бібліотерапії (Д1.34), а також наявність знань з художньої літератури (Д1.35); обов'язкові навички роботи з автоматизованими бібліотечно-інформаційними системами (АБІС) та засобами цифрового зв'язку (Д1.36, Д1.37). Бібліотекар повинен володіти вміннями і навичками реєстрації та обліку користувачів в АБІС (Д1.У1); надання бібліотечних послуг, включаючи віртуальний режим (Д1.У2); консультування користувачів у виборі джерел інформації (Д1.У3); організації роботи різних форм обслуговування та електронної доставки документів (Д1.У4); застосування цифрових технологій для обміну даними (Д1.У5) тощо.

Ключові акценти в стандарті зроблено на відображенні зростаючої ролі цифрових технологій у бібліотечній справі; наголошено на важливості комунікативних і психологічних навичок бібліотекарів та спроможності нести відповідальність за прийняті рішення у непередбачуваних контекстах; враховано вимоги законодавства щодо захисту даних і прав споживачів.

Новий професійний стандарт «Бібліотекар» визначає важливі аспекти соціокультурної роботи бібліотек, а також їхньої ролі в особистісному розвитку користувачів. Зокрема, соціокультурна робота бібліотеки включає: знання форм та методів соціокультурної діяльності (Е1.31); володіння методикою організації заходів (Е1.32), та засобами цифрового зв'язку (Е1.33); вміння планувати, визначати тематику й цільову аудиторію заходів (Е1.У1), розробляти плани (Е1.У2), здійснювати інформаційний супровід (Е1.У3) та використовувати цифрові технології (Е1.У4). Щодо організації заходів з особистісного розвитку неформальної освіти бібліотекар має знати форми неформальної освіти (Е2.31), методику організації заходів (Е2.32), способи пошуку та оцінки інформації (Е2.33), способи

організації даних (Е2.34); володіти цифровими засобами (Е2.35); знати цифрові освітні програми (Е2.36) та платформи для дистанційного навчання (Е2.37); вміти планувати і розробляти навчальні програми (Е2.У1), організовувати/проводити заходи, зокрема з цифрової та інформаційної грамотності (Е2.У2), шукати й перевіряти дані (Е2.У3), структурувати середовище для зберігання даних (Е2.У4), використовувати цифрові технології (Е2.У5) тощо.

Отже, розглянутий стандарт підкреслює зростаючу роль бібліотек як осередків соціокультурної активності та неформальної освіти. Цифрові технології відіграють ключову роль у всіх аспектах роботи бібліотекарів, тому обов'язковим для бібліотекарів є вміння працювати з цифровим контентом та критично оцінювати інформацію. Ці аспекти відображають сучасні тенденції розвитку бібліотечної справи й підкреслюють важливість адаптації бібліотек до потреб суспільства. Новий стандарт спрямований на те, щоб бібліотекарі могли ефективно працювати в сучасному інформаційному суспільстві, надаючи якісні послуги користувачам [16].

Станом на 2024 р., вітчизняні бібліотеки використовують, зокрема, такі національні стандарти України (ДСТУ), що регулюють їхню діяльність:

- ДСТУ ГОСТ 7.1:2006, який визначає загальні вимоги та правила складання, що стосуються бібліографічного запису, бібліографічного опису, каталогізації та класифікації документів [18];

- ДСТУ ГОСТ 7.80:2007 Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання – національний стандарт, який регулює правила складання заголовка бібліографічного запису. Цей стандарт є важливим інструментом для бібліотекарів, бібліографів та інших фахівців, які працюють з інформацією [8];

- ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Цей стандарт встановлює види бібліографічних посилань, правила та особливості їх складання й розміщування у документах. Об'єктами бібліографічного посилання можуть бути документи на будь-яких носіях інформації. Зазначений стандарт дає змогу забезпечити точність та повноту бібліографічних посилань, що особливо важливо для

тих, хто працює з науковими та академічними текстами. Поправки до ДСТУ 8302:2015 опубліковано в Інформаційному покажчику стандартів (2016, № 12, с. 103) і внесено до тексту та змінено дату чинності. Стандарт чинний від 2016-07-01 [7, 9, 10].

Українські бібліотеки також використовують міжнародні стандарти:

- International Standard Bibliographic Description (ISBD) – Міжнародний стандарт бібліографічного опису. ISBD є корисним інструментом для бібліотекарів та інформаційних фахівців, які працюють з бібліографічними ресурсами. Його основне призначення – допомога у створенні уніфікованих бібліографічних описів у складі бібліографій та бібліотечних каталогів, що охоплюють інформаційні ресурси будь-якого типу [20];

- ISAD (G) Загальний міжнародний стандарт архівного опису, створений для забезпечення сумісності з міжнародними системами. Його належить використовувати у взаємозв'язку з чинними національними стандартами або як базу для вироблення національних стандартів [13].

Завдання статті – підкреслити значення стандартизації як дієвого інструменту нормативно-правового регулювання бібліотечної діяльності; висвітлити ключову роль сучасної бібліотеки у формуванні інформаційного суспільства; визначити перспективи подальшого дослідження у ракурсі нових форм обслуговування користувачів.

Виклад основного матеріалу. Згідно зі ст. 1 Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» бібліотека – це «інформаційний, культурний, освітній заклад (установа, організація) або структурний підрозділ, що має упорядкований фонд документів, доступ до інших джерел інформації та головним завданням якого є забезпечення інформаційних, науково-дослідних, освітніх, культурних та інших потреб користувачів бібліотеки» [2].

У ст. 4 цього Закону зазначено, що «основою державної політики в галузі бібліотечної справи є реалізація прав громадян на бібліотечне обслуговування, забезпечення загальної доступності до інформації та культурних цінностей, що збираються, зберігаються та надаються в тимчасове користування бібліотеками» [2].

Дієвим інструментом нормативно-правового регулювання бібліотечної діяльності є стандартизація. Стандарти визначають чіткі критерії якості бібліотечних послуг, забезпечуючи їхній високий рівень для всіх користувачів. Вони також оптимізують бібліотечні процеси, такі як каталогізація, класифікація та зберігання документів. Отже, стандартизація сприяє розвитку бібліотечної галузі, підвищуючи якість послуг та ефективність роботи бібліотек, та забезпеченню захисту прав користувачів, гарантуючи їм доступ до якісної та достовірної інформації, а також виступає важливим фактором інтеграції українських бібліотек у світовий інформаційний простір.

В Україні діє низка законів та нормативних актів, що регулюють бібліотечну діяльність. Передусім це закони «Про інформацію» [5], «Про офіційну статистику» [3], «Про медіа» [4], «Про наукову і науково-технічну діяльність» [6], «Про авторське право і суміжні права» [1]. Ці документи визначають права та обов'язки бібліотек, а також вимоги до їхньої роботи.

Використання всесвітньої мережі «Інтернет», комп'ютеризація та збільшення електронних інформаційних ресурсів суттєво полегшили й розширили форми та можливості доступу до інформаційних ресурсів [12].

Бібліотека пройшла шлях трансформації від початкової традиційної установи, як суто місця зберігання й отримання інформації до інформаційної культурно-освітньої установи, медіатеки. У бібліотечній теорії поняття «трансформація» набуло поширення й використовується у різному контексті як синонім слів «перетворення», «зміна».

Сьогодні бібліотеки відіграють ключову роль у формуванні інформаційного суспільства і їхні завдання постійно еволюціонують відповідно до потреб часу. Відповідно, важливими напрямками діяльності бібліотек є: популяризація ідей відкритого доступу інформації, що полягає у прагненні зробити знання доступними для кожного, долаючи бар'єри з платним доступом до наукових публікацій та інших ресурсів і підтримуючи ініціативи, спрямовані на створення відкритих репозиторіїв та платформ для обміну інформацією; формування електронних ресурсів, оскільки бібліотеки оцифровують

свої фонди, створюють електронні каталоги, бази даних, що забезпечує зручний та швидкий доступ до інформації для користувачів з усього світу; підвищення вебметричного рейтингу бібліотеки, що важливо в умовах цифрової епохи. Бібліотеки активізують діяльність щодо оптимізації своїх вебсайтів та щодо присутності в соціальних мережах. Водночас використання соціальних мереж сприяє популяризації бібліотеки, формуванню її іміджу; рекламуванню бібліотечних послуг, сервісів, віртуальних виставок, ресурсів, заходів; розширенню аудиторії користувачів; просуванню книг і популяризації читання серед населення; розвитку професійної співпраці – вивченню та аналізу досвіду роботи інших бібліотек; функціонуванню віртуальної довідкової служби; участі в проєктах з метою розвитку соціокультурного партнерства тощо [15].

Українська дослідниця О. Яковенко в науковій розвідці «Вплив бібліотек і бібліотечних сервісів на суспільство: аспекти стандартизації» здійснила аналіз міжнародного стандарту ISO 16439:2014, IDT Information and documentation – Methods and procedures for assessing the impact of libraries (Інформація та документація – Методи та процедури оцінювання впливу бібліотек). Цей стандарт, зазначила вона, містить інструменти і методи для розробки стратегічних планів, що відповідають потребам суспільства та цілям розвитку бібліотек. Він допомагає бібліотекам визначити пріоритетні напрями діяльності та ефективно використовувати ресурси. Міжнародний стандарт дає змогу порівнювати вплив різних бібліотек на суспільство, що сприяє обміну досвідом та виявленню і впровадженню новітніх практик для підвищення ефективної роботи бібліотек. Він передбачає оцінювання впливу бібліотек і бібліотечних сервісів різними зацікавленими соціальними суб'єктами, відтак допомагає бібліотекам краще зрозуміти потреби користувачів та адаптувати свої послуги. Отже, цей стандарт є важливим інструментом для бібліотек, які прагнуть підвищити свою ефективність, продемонструвати свою цінність для суспільства.

Науковиця О. Яковенко здійснила порівняльний аналіз бібліотечних установ та видів їхньої діяльності. Основними критеріями стали: якість інформаційних послуг, нові технології поширення даних, інформаційна грамотність користувачів, регіональні програми, конку-

рентоспроможність на інформаційному ринку, комунікаційні канали поширення даних, кадрова політика тощо. «Запорукою успішного розвитку бібліотек, – робить висновок дослідниця, – є безперервна адаптація до умов, що змінюються; індивідуалізація взаємовідносин із наявним і потенційним користувачем. Застосування положень міжнародних стандартів дасть змогу бібліотечній спільноті виявляти й оцінювати вплив бібліотек і бібліотечних сервісів із метою прийняття управлінських рішень щодо підвищення рівня обслуговування користувачів, визначення стратегічних цілей бібліотек» [19].

Проблеми та перспективи розвитку бібліотечної справи в Україні розглянемо на прикладі дискусій та обговорень у рамках Міжнародної наукової конференції «Бібліотека. Наука. Комунікація. 100-річчя Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського», зокрема під час засідання секції «Оптимізація бібліотечної діяльності у розвитку національного інформаційного простору», що відбулося 7 листопада 2018 р., науковці зосередилися на проблематиці впровадження нагальних рішень для модернізації бібліотечної справи. Зокрема, керівник Служби інформаційно-аналітичного забезпечення НБУВ, доктор історичних наук В. Горовий вбачає перспективи модернізації бібліотечної справи у налагодженні ефективної взаємодії бібліотек і структур громадянського суспільства, яке формує запит на бібліотечні продукти і послуги та водночас здатне на комплексну підтримку різноманітних бібліотечних ініціатив і проєктів. Науковець вважає перспективним розширення номенклатури пропонованих продуктів і послуг з метою модернізації бібліотечно-інформаційного обслуговування. На прикладі Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського обговорено досвід впровадження у практику інноваційних технологій інформаційно-аналітичних підрозділів бібліотеки. Наголошено, що сьогодні, зв'язки з громадськістю стали важливим видом діяльності, який потрібно розвивати й використовувати в бібліотеках. Ефективна взаємодія здатна задовольнити сучасні інформаційні потреби користувачів, а також стати плацдармом можливостей для впровадження нових продуктів і послуг.

Про впровадження інноваційних підходів у діяльність бібліотечних інституцій йшлося у виступі завіди́ду Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського,

керівника секції працівників шкільних бібліотек Української бібліотечної асоціації І. Хемчян. Вона зосередилася на сучасних викликах, які постають перед шкільними бібліотеками, а також окреслила підходи до вирішення цілої низки актуальних питань. Учасники конференції, зокрема Т. Гранчак, С. Кулицький, порушили питання формування медіаграмотності бібліотеками в умовах посилення негативних інформаційних впливів. Як зазначила Т. Гранчак, бібліотеки відіграють важливу роль у формуванні медіаграмотного суспільства. Вони можуть допомогти людям розвинути навички, необхідні для критичного оцінювання інформації та захисту від негативних інформаційних впливів [11].

Зі збільшенням потоку інформації виникла потреба в нових підходах до надання доступу до інформації, тобто у впровадженні нових форм і методів бібліотечного обслуговування. Науковець А. Ржеуський у статті «Аналіз інформаційних послуг бібліотек з допомогою інструментарію бенчмаркінгу» дослідив переваги використання бенчмаркінгу: сприяння об'єктивному аналізу сильних і слабких сторін роботи бібліотеки, надання можливостей для вивчення і впровадження нових ідей в організації інформаційно-бібліотечної роботи. Крім того, аналіз досвіду кращих бібліотек дасть змогу спланувати зміни бібліотечного обслуговування, необхідні в інших бібліотечних установах, вважає він. Значення наукового доробку дослідника полягає у тому, що у статті вперше запропоновано бенчмаркінг, який раніше використовували лише в економічній галузі, як комплексний підхід щодо дослідження інформаційного обслуговування користувачів бібліотеками ЗВО України у дистанційному режимі [17].

Висновки. Інформаційна діяльність бібліотек ґрунтується на чітких стандартах, які забезпечують якість та ефективність їхньої роботи. Стандарти охоплюють різні аспекти бібліотечної діяльності – від бібліографічного опису до інформаційно-пошукових систем. Зокрема, ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання і ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання регулюють правила

створення бібліографічних записів, що забезпечує єдиний формат опису документів. ДСТУ ГОСТ 7.80:2007 Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання встановлює загальні вимоги до індексування: систематизації, предметизації документів та інформаційно-пошукових мов. Загалом стандарти сприяють підвищенню якості бібліотечних послуг та ефективності роботи бібліотек. Вони полегшують пошук інформації, забезпечуючи єдині правила опису й систематизації документів, що є необхідною умовою ефективної роботи бібліотек у сучасному інформаційному суспільстві. Відповідно, роль бібліотек в інформаційному суспільстві, особливо крізь призму інноваційних підходів, є темою, що потребує постійного та глибокого дослідження, оскільки сучасні бібліотеки – це вже не просто сховища книг, вони трансформуються в динамічні інформаційні та культурні центри, які відіграють ключову роль у формуванні інформаційного суспільства. Отже, ґрунтовне вивчення можливостей бібліотек ефективно інтегрувати нові технології, такі як штучний інтелект, віртуальна та доповнена реальність, для покращення доступу до інформації та надання інноваційних послуг має тривати у цих та інших сферах, щоб допомагати бібліотекам адаптуватися до змін в інформаційному суспільстві та ефективно виконувати свою роль у забезпеченні доступу до знань та інформації для всіх.

Список бібліографічних посилань

1. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> (дата звернення 25.10.24).
2. Про бібліотеки і бібліотечну справу : Закон України від 27.01.1995 № 32/95-ВР. Редакція від 01.01.2022. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 25.10.24).
3. Про офіційну статистику : Закон України від 16.08.2022 № 2524-IX. *Верховна Рада України. Законодавство України*.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2524-20#Text> (дата звернення 25.10.2024).

4. Про медіа : Закон України від 13.12.2022 № 2849-IX. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text> (дата звернення 25.10.2024).

5. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. Дата оновлення: 10.10.2024. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення 25.10.24).

6. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015. № 848-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. Дата оновлення: 10.10.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> (дата звернення 25.10.2024).

7. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. [Чинний від 2015-06-22]. Вид. офіц. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 16 с.

8. ДСТУ ГОСТ 7.80:2007. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання. [Чинний від 2007-10-17]. Київ : Держспоживстандарт України, 2009. 16 с.

9. Про внесення поправок у ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання [Чинний від 2016-07-01]. Київ, 2016. 7 с.

10. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. [Чинний від 2016-07-01]. Вид. офіц. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2017. 20 с.

11. Гранчак Т. Оптимізація бібліотечної діяльності у розвитку національного інформаційного простору. *Бібл. вісн.* 2018. № 6. С. 49–50.

12. Давидова І. Інноваційна політика стратегії розвитку в інформаційному суспільстві : автореф. дис. ... д-ра наук із соц. комунікацій. Харків. держ. акад. культури. Харків, 2008. 51 с.

13. Загальний міжнародний стандарт архівного описування ISAD (G). URL: https://undiasd.archives.gov.ua/doc/1999_ISAD_G.pdf (дата звернення: 25.10.2024).

14. Держмистецтв проводить громадське обговорення проєкту

професійного стандарту «Бібліотекар». *Сайт Міністерства культури та стратегічних комунікацій України*. 01.10.24. URL: <https://mcsc.gov.ua/news/derzhmystecztv-provodyt-gromadske-obgovorennnya-proyektu-profesijnogo-standartu-bibliotekar/> (дата звернення: 25.10.2024).

15. Лобаренко Л. Нові інформаційні технології в публічних бібліотеках України (за результатами загальнодержавного дослідження, проведеного НІБУ в 2014–2015 рр.). *Бібл. планета*. 2015. № 4. С. 9–14.

16. Професійний стандарт «Бібліотекар» (проект). URL: <https://drive.google.com/file/d/1dPOdtAJ0dep1BDkWGwCqMLtD0F3stktN/view> (дата звернення: 25.10.2024).

17. Ржеуський А. В. Аналіз інформаційних послуг бібліотек з допомогою інструментарію бенчмаркінгу. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2016. № 2. С. 97–104.

18. Устіннікова О., Сенько П., Юлдашева С., Регідайло Н. Введення в дію нового стандарту з бібліографічного опису ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Основні відмінності від ГОСТ 7.1.–84. URL: http://www.ukrbook.net/zakony/bib_opys.pdf. (дата звернення: 25.10.2024).

19. Яковенко О. Г. Вплив бібліотек і бібліотечних сервісів на суспільство: аспекти стандартизації. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2018. № 4. С. 29–35.

20. International Standard Bibliographic Description. Consolidated ed. München : K. G. Saur, 2011. XIV, 348 p. URL: https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/cataloguing/isbd/isbd-cons_20110321.pdf (дата звернення: 25.10.2024).

References

1. Pro avtorske pravo i sumizhni prava: Zakon Ukrainy vid 01.12.2022 No 2811-IX [On copyright and related rights: Law of Ukraine date Decembe 01, 2022 No 2811-IX]. (2022). *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy – Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine* [in Ukrainian]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> (Last accessed: 25.10.2024).

2. Pro biblioteku i bibliotechnu spravu: Zakon Ukrainy vid 27.01.1995 № 32/95-VR. Redaksia vid 01.01.2022 [On libraries and library affairs: Law of Ukraine dated January 27, 1995 No. 32/95-BP. Revision dated

January 01, 2022]. (1995). *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy – Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine* [in Ukrainian]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80#Text> (Last accessed: 25.10.2024).

3. Pro ofitsiinu statystyku: Zakon Ukrainy vid 16.08.2022 No. 2524-IX [On official statistics: Law of Ukraine dated August 16, 2022 No. 2524-IX]. *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy – Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine* [in Ukrainian]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2524-20#Text> (Last accessed: 25.10.2024).

4. Pro media: Zakon Ukrainy vid 13.12.2022 No. 2849-IX [On the media: Law of Ukraine dated December 13, 2022 No. 2849-IX]. *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy – Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine* [in Ukrainian]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text> (Last accessed: 25.10.2024).

5. Pro informatsiiu: Zakon Ukrainy vid 02.10.1992 № 2657-XII. Data onovlennia: 10.10.2024 [On information: Law of Ukraine dated 02 October, 1992 № 2657-XII]. (1992). *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy – Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine* [in Ukrainian]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (Last accessed: 25.10.2024).

6. Pro naukovu i naukovo-tekhnichnu diialnist: Zakon Ukrainy vid 26.11.2015 № 848-VIII [On scientific and scientific-technical activities: Law of Ukraine dated November 26, 2015 № 848-VIII]. (2015). *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy – Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine* [in Ukrainian]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> (Last accessed: 25.10.2024).

7. UkrNDNTs (2015, June 22). DSTU 8302: 2015. *Informatsiia ta dokumentatsiia. Bibliohrafichne posylannia. Zahalni polozhennia ta pravyla skladannia* [Information and documentation. Bibliographic reference. General provisions and rules of compilation]. (Order No. 61). Kyiv [in Ukrainian].

8. Derzhspozhyvstandart Ukrainy (2007, October 17). *DSTU HOST 7.80:2007. Systema standartiv z informatsii, bibliotechnoi ta vydavnychoi spravy. Bibliohrafichniy zapys. Zaholovok. Zahalni vymohy ta pravyla skladannia* [System of standards for information, library and

publishing. Bibliographic record. Title. General requirements and rules of compilation]. (Order No. 267). Kyiv [in Ukrainian].

9. Pro vnesennia popravok u DSTU 8302:2015. *Informatsiia ta dokumentatsiia. Bibliohrafichne posylannia. Zahalni polozhennia ta pravyla skladannia* [On amendments to DSTU 8302:2015 Information and documentation. Bibliographic reference. General provisions and rules of compilation]. (2016). Kyiv [in Ukrainian]. Retrieved from <https://library.znu.edu.ua/2018/popravki.pdf> (Last accessed: 25.10.2024).

10. UkrNDNTs (2016, January 07). DSTU 8302:2015. *Informatsiia ta dokumentatsiia. Bibliohrafichne posylannia. Zahalni polozhennia ta pravyla skladannia* [Information and documentation. Bibliographic reference. General provisions and rules of compilation]. (Order No. 65). Kyiv [in Ukrainian].

11. Hranchak, T. (2018). Optymizatsiia bibliotechnoi diialnosti u rozvytku natsionalnoho informatsiinoho prostoru [Optimization of library activities in the development of the national information space]. *Bibliotechnyi visnyk – Library Journal*, 6, 49-50 [in Ukrainian].

12. Davydova, I. (2008). *Innovatsiina polityka stratehii rozvytku v informatsiinomu suspilstvi* [Innovation policy of development strategy in the information society]. Extended abstract of Doctor's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].

13. Zahalnyi mizhnarodnyi standart arkhivnoho opysuvannia ISAD (G) [General International Standard for Archival Description ISAD (G)]. (2001). [in Ukrainian]. Retrieved from https://undiasd.archives.gov.ua/doc/1999_ISAD_G.pdf (Last accessed: 25.10.2024).

14. Derzhmystetstv provodyt hromadske obhovorennia proiektu profesiinoho standartu “Bibliotekar” [The State Committee for Culture and Arts is holding a public discussion of the draft professional standard Librarian]. (October 1, 2024). *Sait Ministerstva kultury ta stratehichnykh komunikatsiy Ukrainy – Website of the Ministry of Culture and Strategic Communications of Ukraine* [in Ukrainian]. Retrieved from <https://mcsc.gov.ua/news/derzhmystecztv-provodyt-gromadske-obgovorennya-proiektu-profesijnogo-standartu-bibliotekar/> (Last accessed: 25.10.2024).

15. Lobarenko, L. (2015). Novi informatsiini tekhnolohii v publichnykh bibliotekakh Ukrainy (za rezultatamy zahalnoderzhavnogo doslidzhennia, provedenoho NPBU v 2014-2015 rr.) [New information

technologies in public libraries of Ukraine (according to the results of a nationwide study conducted by the National Parliamentary Library of Ukraine in 2014-2015)]. *Bibliotechna planeta – Library Planet*, 4, 9-14 [in Ukrainian].

16. Profesiynyi standart “Bibliotekar” (proiekt) [Professional Standard *Librarian* (draft)]. [in Ukrainian]. URL: <https://drive.google.com/file/d/1dPODtAJ0dep1BDkWGWCqMLtD0F3stktn/view> (Last accessed: 25.10.2024).

17. Rzhyskyi, A. V. (2016). Analiz informatsiinykh posluh bibliotek z dopomohoiu instrumentarii benchmarkingu [Analysis of library information services using benchmarking tools]. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia – Library Science. Record Studies. Informology*, 2, 97-104 [in Ukrainian].

18. Ustinnikova, O., Senko, P., Yuldasheva, S., & Regidailo, N. Vvedennia v diu novoho standartu z bibliografichnoho opysu DSTU HOST 7.1:2006. Osnovni vidminnosti vid HOST 7.1.–84 [Introduction of a new standard for bibliographic description DSTU GOST 7.1:2006. Main differences from GOST 7.1.–84] [in Ukrainian]. Retrieved from http://www.ukrbook.net/zakony/bib_opys.pdf (Last accessed: 25.10.2024).

19. Yakovenko, O. G. (2018). Vplyv bibliotek i biblioteknykh servisiv na suspilstvo: aspekty standartyzatsiyi [The impact of libraries and library services on society: aspects of standardization]. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia – Library Science. Record Studies. Informology*, 4, 29-35 [in Ukrainian].

20. International Standard Bibliographic Description. Consolidated ed. (2011). München: K. G. Saur, XIV, 348 p. [in Ukrainian]. Retrieved from https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/cataloguing/isbd/isbdcons_20110321.pdf (Last accessed: 25.10.2024).

Стаття надійшла до редакції 26.10.2024.

Serhii Lytvyn,

Dr. Sci (History), Professor,

Head of the Department of Psychology and Humanities,

National Academy of Managers of Culture and Arts

9 Lavrska St., Kyiv 01015, Ukraine

e-mail: serlytvyn@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0010-2675>

Information Activities of Ukrainian Libraries: Balance between Legislative Requirements and User Needs

The role of standardization as an effective tool for regulatory regulation of library activities. Particular attention is paid to the application of the State Standards of Ukraine for library activities, in particular in compiling a bibliographic description, from the point of view of user service, etc., as well as the use of international standards. The purpose and significance of library standards for ensuring the quality and efficiency of library work are revealed. The importance of the tasks of libraries in opening and popularizing the ideas of open access, as well as in the development of information activities, is emphasized. *Methods of scientific research* - analysis of regulatory documents, comparative and systematic analysis, as well as the descriptive method and generalization of the practical significance of standards for the activities of modern libraries. The set of methods will allow us to investigate the topic of standardization in library activities, analyze its impact on the work of libraries and determine its significance for the development of the information society. *Scientific novelty*. The article emphasizes the need to find a balance between legislative requirements and user needs. This means that libraries must not only comply with regulations, but also actively respond to the requests and expectations of their audience, which is an important aspect, as it allows libraries to remain relevant and useful to society. *Conclusions*. In conclusion, the goal of standards in library activities is to ensure the quality, efficiency and unification of library processes and services. Accordingly, standards ensure the quality of library services, which in turn guarantees their high level for all users, unification of processes, such as: standardization of bibliographic description, cataloging and classification of documents provides unity in the presentation of information, which greatly facilitates the search and use of information resources for both librarians and users. Standards optimize library processes, which allows libraries to use resources more efficiently and provide better services, and they also contribute to the introduction of modern information technologies and automation of library activities. One of the important features of standards is to act as a guarantor of the availability of information resources for all users. Accordingly, the use of international standards contributes to the integration of Ukrainian libraries into the global information space. In turn, this provides the opportunity to exchange information and resources with libraries in other countries. Therefore, standardization is an important tool for the development of the library industry, improving the quality of services and ensuring access to information.

Keywords: legislative framework, standard, library activities, information society, modern library, user service, digital technologies in library work.